

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ 2020

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΣΧΟΛΙΑΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ (σύνολο ωρών 32)	
Μαθήματα Γενικής Παιδείας	Ώρες
Θρησκευτικά	1
Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία	6
Φυσική Αγωγή	2
Σύνολο	9

ΟΜΑΔΕΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
(6 ώρες κάθε μάθημα συν 1 ώρα ανά μάθημα
για επίλυση αποριών, ανακεφαλαίωση κ.λπ.)

Ομάδα Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών	Ώρες
Αρχαία Ελληνικά	7

Ιστορία	7
Κοινωνιολογία	7
Σύνολο	21

Ομάδα Προσανατολισμού Θετικών Σπουδών	Ώρες
Φυσική	7
Χημεία	7
Μαθηματικά	7
Σύνολο	21

Ομάδα Προσανατολισμού Σπουδών Υγείας	Ώρες
Φυσική	7
Χημεία	7
Βιολογία	7
Σύνολο	21

Ομάδα Προσανατολισμού Σπουδών Οικονομίας και Πληροφορικής	Ώρες
Μαθηματικά	7
Πληροφορική	7
Οικονομία	7
Σύνολο	21

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Οι μαθητές επιλέγουν ένα από τα μαθήματα)	Ώρες
Ξένη Γλώσσα (Αγγλικά ή Γαλλικά ή Γερμανικά)	2
Ελεύθερο Σχέδιο	2
Γραμμικό σχέδιο	2
Λατινικά	2

Εγκύκλιοι εξεταστέας ύλης:

- ▶ Για Αρχαία και Ιστορία προσανατολισμού: 124893/Δ2/02-08-2019, με θέμα: «Τροποποίηση της με αρ. πρωτ. 106428/Δ2/02-07-2019 Υ.Α. (Β' 2875) ως προς τα μαθήματα: Αρχαία Ελληνικά, Ιστορία, Κοινωνιολογία, Χημεία, Βιολογία και Οικονομία».
- ▶ Για Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία: 124892/Δ2/02-08-2019 Υ.Α. (Β' 3164), με θέμα: «Τροποποίηση της 107268/Δ2/03-07-2019 υπουργικής απόφασης (Β' 2881) ως προς τον τρόπο εξέτασης του μαθήματος «Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία» της Γ' τάξης Ημερήσιου Γενικού Λυκείου, της Γ' και Δ' τάξης Εσπερινού Γενικού Λυκείου».

Οδηγίες διδασκαλίας:

- ▶ 143300/Δ2/16-09-2019: Οδηγίες για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας και των Αρχαίων Ελληνικών στη Γ' τάξη Ημερήσιου Γενικού Λυκείου και Γ' και Δ' τάξεις Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2019-2020.
- ▶ 02 ώρες: Γλωσσική διδασκαλία, 02: Λογοτεχνία, 02 ώρες: Αναστοχασμός και διόρθωση κειμένων που έγραψαν οι μαθητές στο ένα ή το άλλο μάθημα.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

- Προσοχή: με την Υ.Α. Αρ.Πρωτ.124893/Δ2/02-08-2019/ΥΠΑΙΘ, τροποποιείται η ύλη που ανακοινώθηκε με την Υ.Α. 106428/Δ2/02-07-2019 και δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 2875/2019.
- Η ύλη των κειμένων είναι χωρισμένη σε ενότητες:
- **A. Η αντίληψη για τη φιλοσοφία: Η φιλοσοφία και η διαμόρφωση του ανθρώπου**
- **B. Η δημιουργία της ανθρώπινης κοινωνίας και η πολιτική αρετή**
- **Γ. Η παιδεία και η αναζήτηση της αλήθειας - η ανθρώπινη φύση και το χρέος του φιλοσόφου**
- **Δ. Ο άνθρωπος ανάμεσα στους ανθρώπους - η ηθική αρετή**
- **Ε. Ο άνθρωπος μέσα στην πόλη - η πολιτική αρετή και η πολιτική εξουσία**
- **Στ. Ο άνθρωπος πολίτης του κόσμου - η νέα οικουμένη και η επιμέλεια εαυτού**

Πορεία της ύλης

- ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Ξεκινάμε από το φάκελο υλικού:
- A.1 Γιατί φιλοσοφεί ο άνθρωπος; ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Μετά τα φυσικά A 982b12-28
- A.2 Η πρακτική και πολιτική διάσταση της φιλοσοφίας, ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Προτρεπτικός προς Θεμισώνα, αποσπάσματα 8-9
- A.3 Η φιλοσοφία ως προϋπόθεση για την ευδαιμονία, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ, Επιστολή στον Μενοικέα, 122
- Συνεχίζουμε με το Δ2. «Οι φιλοσοφικές ιδέες του Σωκράτη...», όπως παλιά.
- Ενότητα 2, 3, 4 του Πρωταγόρα . Μετά, πάμε στη 14^η Ενότητα του Αριστοτέλη (πώς συγκροτείται η πολιτική κοινωνία).

Πλάτων, Πολιτεία

- ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Έχει αφαιρεθεί η ενότητα 14. «Οι φαύλες πολιτείες», από την εισαγωγή στην Πολιτεία.
- Μετά την Ενότητα 11 (Η αλληγορία του σπηλαιίου), κάνουμε την ενότητα ΠΛΑΤΩΝ, Πολιτεία 518b-519a, από το φάκελο υλικού.
- Ακολουθεί η ενότητα 12 και 13 και μετά η ενότητα 20, στο τέλος του βιβλίου «Οι στόχοι της παιδείας» (Αριστοτέλης)

Αριστοτέλη Ηθικά Νικομάχεια:

- Ως έχει: Ενότητες 1, 2, 3, 4, 7, 9, 10.

Αριστοτέλη Πολιτικά:

- Ενότητες 11,12
- Ενότητα 13
- Ακολουθεί από το φάκελο υλικού : Ε.18 Η αρχή της πλειοψηφίας , ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Πολιτικά Γ 6.3-4, 1281a39-b10
- Ακολουθεί η ενότητα 19 (Είδη Δημοκρατίας) από το πρωτότυπο.

Ακολουθούν από το φάκελο υλικού:

- ΣΤ. 20 Ο κοσμοπολίτης άνθρωπος, ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ, Διατριβαί, Β.10.1-4
- ΣΤ. 21 Η νέα οικουμένη, ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ, Περί Αλεξάνδρου τύχης και αρετής 6 329 A-D
- ΣΤ. 22 Η επιμέλεια του εαυτού, ΜΑΡΚΟΣ ΑΥΡΗΛΙΟΣ, Τα εις εαυτόν, 4.3

Φάκελος υλικού

Στόχοι του βιβλίου, κατά το συγγραφέα:

- «Μέσα από τον απέραντο πλούτο της φιλοσοφικής γραμματείας δώδεκα σχεδόν αιώνων, επιλέχθηκαν κατ' ανάγκην λίγες μόνο θεματικές ενότητες, που αφορούν την περιοχή της φιλοσοφίας που χαρακτηρίζουμε ως «πρακτική φιλοσοφία» και έχουν έναν βαθμό συνεκτικότητας: ο διαμορφωτικός ρόλος της παιδείας και της φιλοσοφίας για τη διάπλαση του ανθρώπου ως **ηθικού υποκειμένου** και ως **πολίτη**, καθώς και οι ανάλογες ηθικές και πολιτικές αρετές του. Κρατώντας, εν μέρει αναγκαστικά, ως κορμό ένα σημαντικό μέρος από τα διδασκόμενα κείμενα του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη, έγινε προσπάθεια να αναδειχθούν και οι τροπικότητες του φιλοσοφικού λόγου». (Γ. Ζωγραφίδης, Αθήνα, 2/4/2019).

Οργάνωση της ύλης

- ▶ Έξι θεματικές ενότητες, οι οποίες διαιρούνται σε 22 διδακτικές ενότητες. Κάθε διδακτική ενότητα περιέχει εισαγωγικά κείμενα, ερμηνευτικά σχόλια, ένα (1) κείμενο αναφοράς, 1-3 παράλληλα κείμενα, 1-2 κείμενα αυτενέργειας. Κάθε διδακτική ενότητα αναπτύσσεται σε 6 ώρες περίπου.
- ▶ Τα παράλληλα κείμενα είναι ενδεικτικά. Δεν εξετάζονται.
- ▶ Τα κείμενα αυτενέργειας χρησιμοποιούνται, για να ασκηθούν περισσότερο οι μαθητές στην μετάφραση - κατανόηση αρχαίων κειμένων. Δεν εξετάζονται.

Διδακτικοί στόχοι του 1^{ου} μαθήματος:

- ▶ Να αναπτύξουν οι μαθητές θετική σχέση με το μάθημα.
- ▶ Να ταυτίζουν τη φιλοσοφία με την αναζήτηση των βασικών κανόνων και αρχών που διέπουν τη ζωή και τον κόσμο. Φιλοσοφία=αναζήτηση νοήματος
- ▶ Κοινά σημεία μύθου-φιλοσοφίας. Διαφορές.
- ▶ Να συσχετίζουν τη σημασία των λέξεων *θαυμάζειν, διαπορήσαντες, ἄγνοιαν, ἐπίστασθαι, ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν* με το νόημα του κειμένου
- ▶ Να θυμηθούν τη λειτουργία των έναρθρων απαρεμφάτων και τους τρόπους που εκφέρονται οι προσδιορισμοί του χρόνου και της αιτίας.

Μετὰ τὰ φυσικά, Α 2, 98b12-28

Αφόρμηση

- ▶ Διαχρονική αξία του έργου. Φιλοσοφία = σοφία
- ▶ Αυτό που λέμε σήμερα μεταφυσική αποτελεί μικρό τμήμα του βιβλίου.
- ▶ Διάκριση των επιστημών κατά τον Αριστοτέλη: Θεωρητικές (Φυσική, Μεταφυσική, Μαθηματικά) και Πρακτικές (Πολιτική, Ηθική), Ποιητική (Τέχνες).
- ▶ Θεωρητικές: ασχολούνται με τις πρώτες αρχές, ανώτερες: «θεωρούμε πιο σοφούς τους αρχιτέκτονες (από τους χειροτέχνες) όχι γιατί είναι αποτελεσματικοί στην πράξη, αλλά γιατί διαθέτουν θεωρία και γιατί γνωρίζουν τις αιτίες». Προέρχονται από την αίσθηση και το στοχασμό.
- ▶ Συνδετικός κρίκος η εντελέχεια (αγαθό). Το αγαθό είναι το «πρώτο» αίτιο. Μεταφυσική είναι η «πρώτη» επιστήμη.
- ▶ Ο άνθρωπος, για να ζήσει καλά έχει ανάγκη και την πρακτική φιλοσοφία (Ηθική).

Ανάγνωση κειμένου: 2^η ώρα

- Από το πρωτότυπο:
- Ποια κίνητρα έσπρωξαν τους ανθρώπους να φιλοσοφούν;
- Ποια πορεία ακολούθησαν;
- Τι σχέση έχει ο μύθος με τη φιλοσοφία;
- Συμφωνείτε με την άποψη ότι αρχικά οι άνθρωποι «επιζήτησαν την επιστήμη για την ίδια τη γνώση και όχι χάριν κάποιας χρησιμότητας»;
- Με ποιο επιχειρήμα υποστηρίζει την παραπάνω άποψη ο Αριστοτέλης; Θεωρείτε το επιχειρήμά του πειστικό;
- Γιατί αποκαλεί τη φιλοσοφία «μόνην οὔσαν ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν»; Ποια είναι η σημασία της λέξης ελεύθερος;

Σχέση μύθου και φιλοσοφίας

- ▶ «Επειδή εκφράζει τη συλλογική μνήμη, ο μύθος οργανώνεται ως αφήγηση που επιχειρεί να ερμηνεύσει μια υφιστάμενη κατάσταση πραγμάτων με αναγωγή της στο παρελθόν, στις απαρχές της, και περιβάλλεται το κύρος της αυθεντίας, γι' αυτό και εκφέρεται ως μονόλογος. Ο φιλοσοφικός λόγος αντιθέτως αναπτύσσεται σε περιβάλλον ανταγωνιστικού διαλόγου, γι' αυτό και παίρνει τη μορφή επιχειρηματολογίας, προσπάθειας δηλαδή στήριξης μιας θέσης. Αυτό συνεπάγεται τον έντονα διαλογικό-πολεμικό χαρακτήρα του φιλοσοφικού λόγου, αφού σε κάθε φράση ενός φιλοσόφου διακρίνεται η λανθάνουσα ηχώ του αντίπαλου λόγου, και την αυξημένη μεθοδολογική αυστηρότητα και αυτοαναφορικότητά του. Ωστόσο, παρά τα διακριτικά τυπολογικά χαρακτηριστικά τους, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε πως μύθος και λόγος επιτελούν την ίδια λειτουργία: συνθέτουν ερμηνείες του κόσμου, κοσμεικόνες, και για τον σκοπό αυτό χρησιμοποιούν σε μεγάλο βαθμό τα ίδια εργαλεία, με βασικότερο τη διάκριση δύο επιπέδων πραγματικότητας: θεϊκός-ανθρώπινος κόσμος, ουσία-φαινόμενο, δέον-είναι· διάκριση πάνω στην οποία βασίζουν την οντολογία και την ηθική τους».

<http://www.komvos.edu.gr/endoglwssiki/systimatiko/protaseis/protaseis/platon/1.htm>

Η γλώσσα του κειμένου (2 ώρες)

- ▶ Το έναρθρο απαρέμφατο: Καταλήξεις απαρεμφάτου. Αναγνώριση των έναρθρων απαρεμφάτων και αντικατάστασή τους με τα αντίστοιχα ουσιαστικά. Με ποιο τρόπο μεταβάλλεται το νόημα;
- ▶ Προσδιορισμοί της αιτίας:
- ▶ 1. Να απαντήσετε στις ερωτήσεις με τα λόγια του κειμένου στα αρχαία ελληνικά: α) Για ποιο λόγο οι άνθρωποι άρχισαν να φιλοσοφούν; β) Για ποιο λόγο οι άνθρωποι επιδίωξαν την επιστήμη; γ) Γιατί επιζητούν τη φιλοσοφία; 2. Συμπληρώστε τη φράση με λέξεις του αρχαίου κειμένου: «επιζήτησαν την επιστήμη για την ίδια τη γνώση και όχι ...» 3. «Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν». Να πείτε το ίδιο πράγμα στα αρχαία ελληνικά, πρώτα με μια δευτερεύουσα πρόταση και ύστερα με μια μετοχή στη θέση του «διὰ το θαυμάζειν»

Παράλληλο κείμενο: Σύγκριση με το απόσπασμα του Ντεκάρτ

- «Θα ήθελα πρώτα πρώτα να εξηγήσω τι είναι φιλοσοφία, αρχίζοντας από τα πλέον κοινότοπα: ότι η λέξη φιλοσοφία σημαίνει τη μελέτη της σοφίας κι ότι ως σοφία δεν εννοούμε μόνο τη σύνεση σε πρακτικές υποθέσεις, αλλά μια τέλεια γνώση όλων όσα μπορεί να γνωρίσει ο άνθρωπος, τόσο για την καθοδήγηση της ζωής του όσο και για τη διατήρηση της υγείας του και για την επινόηση όλων των τεχνών. Προκειμένου αυτή η γνώση να είναι τέτοιου είδους, είναι αναγκαίο να συνάγεται από τα πρώτα αίτια. για να μελετήσουμε πώς την αποκτάμε, ό,τι δηλαδή για την ακρίβεια ονομάζουμε φιλοσοφείν, πρέπει ν' αρχίζουμε από την αναζήτηση των πρώτων αιτίων, δηλαδή των αρχών». (μετάφραση Β. Γρηγοροπούλου)

Αξιολόγηση:

- «Δίνεται παράλληλο κείμενο στη νέα ελληνική, διδαγμένο ή αδίδακτο, από την αρχαία ή νεότερη ελληνική γραμματεία, και καλούνται να απαντήσουν σε μία (1) ερώτηση ερμηνευτική, με την οποία ζητείται να συγκρίνουν το παράλληλο με το πρωτότυπο κείμενο.» Υ.Α.**169626/Δ2/11-10-2018**

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

- ΦΕΚ 3164/ 12-08-2019, τ. β', Υ.Α.124892/Δ2: «Τροποποίηση της 107268/Δ2/03-07-2019 υπουργικής απόφασης (Β' 2881) ως προς τον τρόπο εξέτασης του μαθήματος «Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία» της Γ' τάξης Ημερήσιου Γενικού Λυκείου, της Γ' και Δ' τάξης Εσπερινού Γενικού Λυκείου».
- Ενιαία τρίωρη συνεξέταση
- 2 ή 3 μη διδαγμένα κείμενα, εκ των οποίων το ένα λογοτεχνικό.

Νέο βιβλίο στη Νεοελληνική γλώσσα

- ▶ Νεοελληνική Γλώσσα, Φάκελος Υλικού: «Εμείς και οι άλλοι...», Δίκτυα κειμένων
- ▶ Περιέχει κείμενα και κριτήρια αξιολόγησης.
- ▶ Επιπλέον υποστηρικτικό υλικό. Προσοχή στις Δραστηριότητες-ερωτήσεις (έχουν στοιχεία θεωρίας από προηγούμενες τάξεις π.χ. αυτοβιογραφία-βιογραφικό σημείωμα, βιβλιοπαρουσίαση, διαφήμιση,
- ▶ Να δοθεί έμφαση στη σύγκριση κειμένων ως προς τα νοήματα και τον τρόπο εκφοράς τους ανάλογα με το επικοινωνιακό πλαίσιο.

Θεματικοί Άξονες:

- Η διαχείριση της ταυτότητας και της ετερότητας στον σύγχρονο κόσμο
- Ψηφιακό περιβάλλον
- Άνθρωπος και κοινωνικά περιβάλλοντα
- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: 1. Τρόποι αξιοποίησης του Κριτικού Γραμματισμού για την ενίσχυση της Δημοκρατίας στο σχολείο
- 2. ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Οργάνωση της ύλης:

- Κάθε ενότητα είναι και μια διδακτική πρόταση, με ενδεικτικό χρόνο διδασκαλίας
- Περιεχόμενα της ενότητας: Διδακτικοί στόχοι αναλυτικά-Κείμενα-Δραστηριότητες/ερωτήσεις
- Δραστηριότητες: Πριν την ανάγνωση-Κατά την ανάγνωση-Μετά την ανάγνωση
- Στην 1^η ενότητα, ενδεικτικά, γράφουν 03 κείμενα 150 και 250 λέξεων στη διάρκεια του μαθήματος. Οι δραστηριότητες μετά την ανάγνωση μπορούν να έχουν τη μορφή σχεδίου εργασίας (project).
- Τα κείμενα των μαθητών συμπληρώνονται με ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης.

Ενδεικτικές ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης

- ▶ Τι με δυσκόλεψε κατά τη διαδικασία της γραφής του κειμένου μου;
- ▶ Πώς προσπάθησα να αντιμετωπίσω τις δυσκολίες που είχα;
- ▶ Τι άλλη βοήθεια θα ήθελα;
- ▶ Ποιες στρατηγικές εφαρμόσα (π.χ. έκανα σχεδιάγραμμα των ιδεών μου, πώς βρήκα ιδέες και υποστηρικτικό υλικό για το κείμενό μου, με ποιους τρόπους το οργάνωσα κ.ά.);

Κριτικός γραμματισμός

- ▶ Να μη θεωρούν την κοινωνική πραγματικότητα ως κάτι στατικό και δεδομένο.
- ▶ Να βρίσκουν τις κρυφές σχέσεις εξουσίας και επιβολής που υπάρχουν στο λόγο σε οποιαδήποτε μορφή του.
- ▶ Να αναλαμβάνουν δράσεις υπέρ της κοινωνικής δικαιοσύνης και της μείωσης των ανισοτήτων.

Στρατηγικές που προάγουν τον κριτικό γραμματισμό

- ▶ Εξετάζουμε όχι μόνο ποιος μιλεί σε ποιον αλλά και κάτω από ποιες συνθήκες το λέει.
- ▶ Δεν εντοπίζουν μόνο τις κοινωνικές ανισότητες αλλά βρίσκουν και λύσεις. π.χ.
- ▶ **Τι πρέπει η κοινωνία ή η κοινότητα να κάνει για να αποφευχθεί ο στιγματισμός ή η περιθωριοποίηση;**
- ▶ Μιλούν ή συνθέτουν κείμενα με εμπειρίες δικές τους σχετικά με το διαχωρισμό και την περιθωριοποίηση.
- ▶ Συζήτηση στην τάξη για το πώς οι προκαταλήψεις επηρεάζουν την αυτοεικόνα του ατόμου και τη διαμόρφωση της ταυτότητάς του.

Κείμενα και κριτικός γραμματισμός

- ▶ «Αυτοί που κατέχουν θέσεις κυριαρχίας επιβάλλουν σιωπή στις φωνές άλλων και ιδιαίτερα σε αυτές των ανίσχυρων»
- ▶ «Είναι απαραίτητο οι μαθητές να μάθουν ότι οποιοδήποτε κείμενο που συναντούν μέσα και έξω από το σχολείο περιέχει τόσο κυρίαρχες όσο και σιωπηλές φωνές. Κι αυτοί οφείλουν να ακούσουν τις πολλαπλές φωνές μέσα στο κείμενο - εκείνες που υποστηρίζονται κι εκείνες που αποσιωπούνται».
- ▶ Αυθεντικά κείμενα

Νέο υλικό για τη Λογοτεχνία:

- Λογοτεχνία, Φάκελος Υλικού-Δίκτυα κειμένων
- **ΔΙΚΤΥΟ 1ο «Όταν θέλεις να φύγεις...»**
- **ΔΙΚΤΥΟ 2ο «Ανατομία ενός εγκλήματος»**
- **ΔΙΚΤΥΟ 3ο «Βίοι ελάσσονες»**
- **ΕΡΓΟΒΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ:** Σύντομες βιογραφίες (σελ. 205). Κάτω από κάθε βιογραφία υπάρχει παραπομπή σε διαδικτυακές πηγές.
- Γλωσσάρι λογοτεχνικών όρων (όχι για αποστήθιση)
- **Κριτήρια αξιολόγησης**
- **ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ:** Μπορούν να βρουν και να διαβάσουν ολόκληρο το έργο. (σελ. 216)

Κατά τη διδασκαλία:

- ▶ Στόχος του μαθήματος να αναπτυχθεί «διαλογική σχέση» με τα κείμενα. Τα κείμενα «συνομιλούν» μεταξύ τους και εναπόκειται σε μας να βρούμε τις σχέσεις που τα συνδέουν.
- ▶ Αν είναι αφηγηματικό κείμενο: Να μπορεί να αναδιηγηθεί το περιεχόμενο. Να περιγράφει χαρακτήρες, στάσεις, αξίες αξιοποιώντας στοιχεία του κειμένου. Να ερμηνεύει τα παραπάνω με βάση στοιχεία που δίνει το κείμενο ή εξωκειμενικά στοιχεία για την εποχή και το έργο.
- ▶ Αν είναι ποίημα: Να απαντά στην ερώτηση ποιο είναι το θεματικό του κέντρο. Να περιγράφει τη διάθεση και τα κίνητρα του ποιητή με βάση τα σύμβολα που χρησιμοποιεί και τις γλωσσικές επιλογές του. Να απαντούν τεκμηριωμένα σε ερωτήματα που θέτει το έργο.

1^η Ενότητα: Κείμενα για συνεξέταση:

- ▶ Κ.Π. Καβάφης, Τα Παράθυρα
- ▶ Μίροσλαβ Χόλουμπ, Η πόρτα

Πήγαινε κι άνοιξε την πόρτα.

Μπορεί απ' έξω εκεί να στέκει

ένα δέντρο, ένα δάσος,

ένας κήπος

ή μια πόλη μαγική...

Τουλάχιστον

θα γίνει

κάποιο

ρεύμα.

Μίροσλαβ Χόλουμπ

- ▶ «η ποίησή του είναι η λιτή ποίηση των δεδομένων και των απτών, ψηλαφητών γεγονότων· είναι η ποίηση της αποστασιοποίησης και της εκλογίκευσης».
- ▶ <https://www.catisart.gr/miroslav-xoloump-miroslav-holub/>
- ▶ Της είπα /μη φύγεις/ γιατί ν' αποζητάς/το τίποτε;/ Όμως το παράθυρο ήταν ανοιχτό/ κι έφυγε,/ μια μαύρη γάτα μες στη μαύρη νύχτα,/ διελύθη,/ μια μαύρη γάτα μες στη μαύρη νύχτα/ εντελώς διελύθη/ κι έκτοτε κανείς δεν την ξανάδε./ Μήτε κι η ίδια τον εαυτό της.

1^η Ενότητα: Πεζογραφία

- Θανάσης Δ. Σταμούλης, Χέρτσενστατ
- Τζέημς Τζόους, Η Έβελιν (χαρακτήρας της Έβελιν- εσωτερικός μονόλογος)

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ, ΘΕΜΑΤΑ:

- 1^ο ΘΕΜΑ: Συνοπτική απόδοση μέρους ενός κειμένου ή των απόψεων ενός κειμένου για κάποιο ζήτημα (μη λογοτεχνικά κείμενα). 15 μονάδες
- 2^ο ΘΕΜΑ: Τρία ερωτήματα, με τη δυνατότητα ένα να είναι κλειστού τύπου και ένα να αναλύεται σε δύο υποερωτήματα (μη λογοτεχνικά κείμενα), 15+15+10=40 μ.
- 3^ο ΘΕΜΑ: παραγωγή ερμηνευτικού σχολίου, 100-200 λέξεις (λογοτεχνικό κείμενο), 15 μ.
- 4^ο ΘΕΜΑ: παραγωγή λόγου, «ανάπτυξη τεκμηριωμένης προσωπικής γνώμης», πάνω σε θέματα που θίγει το μη λογοτεχνικό κείμενο, σε επικοινωνιακό πλαίσιο, 300-400 λέξεις, μ. 30

Κείμενο αναφοράς:

- ▶ «Η φιλία, δώρο ακριβό και ευτύχημα σπάνιο, έχει πανάρχαιους τίτλους ευγένειας. Την εκάρηκαν άνθρωποι εκλεκτοί, σε όλα τα γεωγραφικά και τα ιστορικά πλάτη της οικουμένης, και την εγκωμίασαν ποιητές, σοφοί, πολιτικοί με τον τρόπο του ο καθένας, αλλά όλοι με την ίδια συγκίνηση. Άλλωστε, εκτός από την καταγωγή της λέξης (που είναι κατευθείαν παράγωγο του κύριου για την «αγάπη» ρήματος: φιλείν), και μόνο το γεγονός ότι, για να τονίσουμε την εκτίμηση και την εμπιστοσύνη μας προς τα πιο οικεία μας πρόσωπα, δηλώνουμε ότι τους θεωρούμε «φίλους», μαρτυρεί πόσο ψηλά η κοινή συνείδηση τοποθετεί τη φιλία...»
- ▶ Ε. Παπανούτσος, Πρακτική Φιλοσοφία

2^ο ΘΕΜΑ: 03 Ερωτήματα, διαφορετικά μεταξύ τους

- 1. «Η φιλία... έχει πανάρχαιους τίτλους ευγένειας». Με ποιο τρόπο τεκμηριώνει ο συγγραφέας την παραπάνω άποψη;
- 2. α') Ποιος είναι ο ρόλος της παρένθεσης στο μέσο περίπου της 1^{ης} παραγράφου;

β') Το απόσπασμα ανήκει σε δοκίμιο. Ποια χαρακτηριστικά της γλώσσας του δοκιμίου ανιχνεύετε στην 1^η παράγραφο;

- 3. Με ποια επιχειρήματα ο συγγραφέας υποστηρίζει τη σπουδαιότητα της φιλίας; Ποιο απ' αυτά θεωρείτε πιο ισχυρό και γιατί;

Σύνολο: 40 μονάδες

3^ο ΘΕΜΑ: ερώτηση Λογοτεχνίας:

- ▶ «Για κοίτα πέρα και μακριά τι πανηγύρι που πλέκουν τα χρυσά τα σπάρτα στο λιβάδι! Στο πανηγύρι το πανεύοσμο απ' τα σπάρτα με τη γλυκιάν ανατολή γλυκοξυπνώντας να τρέξω βούλομαι κι εγώ στο πανηγύρι, ...»
- ▶ Το παραπάνω ποίημα του Κ.Παλαμά από τη συλλογή του Αθάλευτη Ζωή, ανήκει σε έναν κύκλο ποιημάτων με κοινό θέμα την ανικανοποίητη επιθυμία. Πώς εκφράζεται το αίσθημα αυτό στο συγκεκριμένο ποίημα; Απαντήστε αιτιολογημένα σε ένα κείμενο 150 λέξεων. 15 μ.

4^ο ΘΕΜΑ: γραπτή παραγωγή κριτικού λόγου

- ▶ Σε ομιλία 300-400 λέξεων που θα γράψετε για να εκφωνήσετε σε εκδήλωση του σχολείου σας, με θέμα τις ανθρώπινες σχέσεις στη σύγχρονη εποχή, να εκθέσετε: α) τα χαρακτηριστικά της γνήσιας φιλίας, όπως εσείς την αντιλαμβάνεστε, και β) την άποψή σας σχετικά με το ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης/διαδικτύου στη δημιουργία σχέσεων φιλίας. 40 μ. (Πανελλαδικές 2016)
- ▶ **«Ανάπτυξη τεκμηριωμένης προσωπικής γνώμης, συμφωνία ή διαφωνία με προβλήματα, θέσεις, στάσεις, στερεότυπα, προκαταλήψεις κ.ά. που θέτει το κείμενο/θέτουν τα κείμενα αναφοράς».**
- ▶ Είναι η γνήσια φιλία σπάνια στην εποχή μας, όπως διατείνεται ο συγγραφέας; Απαντήστε τεκμηριωμένα στο ερώτημα, με ομιλία 350 λέξεων που θα εκφωνήσετε σε εκδήλωση του σχολείου σας, με θέμα τις ανθρώπινες σχέσεις στη σύγχρονη εποχή. **30 μ.**

Αξιολόγηση:

- ▶ «Στην αξιολόγηση πρέπει να αφήνεται περισσότερος χώρος στην υποκειμενικότητα του μαθητή και να αποτιμώνται με σαφή τρόπο τα κείμενα τα οποία παράγουν οι μαθητές/τριες.» {Από παρουσίαση του Ε. Βεκρή, Συμβούλου Α' του ΙΕΠ}
- ▶ Στοιχεία που αποτιμώνται: Αλήθεια και ακρίβεια των δεδομένων, σαφήνεια στην έκφραση και τη διατύπωση των νοημάτων, επίτευξη ή όχι του επικοινωνιακού στόχου.
- ▶ Η εγκύκλιος 143300/Δ2/16-09-19 περιέχει κριτήρια αξιολόγησης επικαιροποιημένα και πίνακα βαθμολόγησης γραπτών με βάση κριτήρια.

ΙΣΤΟΡΙΑ

- **I. ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ:** Α. Η Ελληνική οικονομία μετά την Επανάσταση, Β. Η Ελληνική οικονομία κατά το 19ο αιώνα, Γ. Οι οικονομικές εξελίξεις κατά τον 20ο αιώνα
- **II. Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (1821-1936)**
Α. Εξωτερικός προσανατολισμός και πελατειακές σχέσεις (1821-1843) Β. Χειραφέτηση και αναμόρφωση (1844 -1880) Γ. Δικομματισμός και εκσυγχρονισμός (1880-1909) Δ. Ανανέωση-Διχασμός (1909-1922) Ε. Εκσυγχρονισμός και επεμβάσεις (1923-1936)
- **III. ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (1821-1930)** Πρόσφυγες στην Ελλάδα κατά το 19ο αιώνα (Εισαγωγή) Α. Το προσφυγικό ζήτημα κατά την Ελληνική Επανάσταση (1821-1827) Γ. Η αποκατάσταση των προσφύγων κατά την περίοδο της μοναρχίας του Όθωνα (1833-1862) Δ. Πρόσφυγες και αλυτρωτικά κινήματα κατά το 19ο αιώνα. Πρόσφυγες στην Ελλάδα κατά τον 20ο αιώνα (Εισαγωγή) Α. Προσφυγικά ρεύματα κατά την περίοδο 1914-1922 Β. Μικρασιατική καταστροφή Γ. Η αποκατάσταση των προσφύγων Δ. Η αποζημίωση των ανταλλαξίμων και η ελληνοτουρκική προσέγγιση Ε. Η ένταξη των προσφύγων στην Ελλάδα
- **IV. ΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΑΠΟ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΚΑΤΑ ΤΟ 19ο ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20ου ΑΙΩΝΑ:** Ε. Η περίοδος της αυτονομίας και η ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα

Οδηγίες για τη διδασκαλία της Ιστορίας:

144089/Δ2/17-09-2019

- ▶ Η ιστορική γνώση στηρίζεται στην έρευνα και την ερμηνεία των ιστορικών πηγών, ανάλογα με τη σχολή που αντιπροσωπεύει κάθε ιστορικός.
- ▶ Και στη διδασκαλία δίνεται έμφαση στις πηγές (2ώρες/εβδομάδα). Η επανάληψη γίνεται σε επιπλέον ώρα.
- ▶ Διάκριση των πηγών: Πρωτογενείς, δευτερογενείς
- ▶ Κύριες τάσεις στην ερμηνεία της Ιστορίας.

Παράδειγμα

- Α. Η Ελληνική οικονομία μετά την Επανάσταση, α. Ο πληθυσμός
- ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ: Ελλάδα φτωχή, με απαρχαιωμένες παραγωγικές δομές, μικρή σε έκταση και ολιγάνθρωπη. Σύνορα, επέκταση συνόρων (1864, 1881)- Εξάντληση τόπου και ανθρώπων. Παρόλ' αυτά, αύξηση του πληθυσμού.
- Χρήση πηγών από το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας (ανεξάρτητος ερευνητικός φορέας, εποπτευόμενος από το Υ. Π. Το 2012 αντικαταστάθηκε από το Ι.Ε.Π.): <http://www.kee.gr/html/themata.php?&ID=125>
- Για την κατάσταση στην Ελλάδα: Το κείμενο που περιγράφει πώς τη βρήκε ο Γερμανός φιλέλληνας Τιήρς (Γεωργικό πρόγραμμα του Τιήρς).

Απαρχαιωμένες παραγωγικές δομές:

- «Στα χωριά της αυτοκατανάλωσης η τυπική οικονομική μονάδα συγκροτείται από μια αγροτική οικογένεια, την κατοικία και τα μέσα παραγωγής της – αροτριώντα ζώα, συνήθως ένα βόδι, το ησιοδικό, ακόμα ξύλινο, άροτρο, διάφορα μικροεργαλεία τοπικής κατασκευής, δυο-τρία αιγοπρόβατα, λίγα πουλερικά και τη γη, είκοσι ως πενήντα στρέμματα ξερικά για σιτάρι, καλαμπόκι ή σίκαλη, ένα στρέμμα περιβόλι». Κ. Μοσκώφ, Εισαγωγικά στην Ιστορία του Κινήματος της Εργατικής Τάξης, σ.120

Αύξηση πληθυσμού

➤ ΠΙΝΑΚΑΣ: Πληθυσμοί πόλεων ελληνικού χώρου Προεπαναστατικά χρόνια
1879, 1889, 1907

➤ Πόλη	Πληθυσμός (έτος)	1879	1889	1907
➤ Αθήνα	12000 (1805)	63.000	114.000	168.000
➤				